

بررسی میزان گرایش به مطالعه غیر درسی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد دو رود

منصور ترکیان تبار^۱

چکیده

این تحقیق با هدف آگاهی از میزان گرایش به مطالعه کتب غیر درسی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد دورود به شیوه توصیفی انجام گرفته است. جامعه آماری تحقیق شامل ۲۹۴ نفر می باشد که از این تعداد ۱۲۶ نفر مرد و ۱۶۸ نفر زن هستند. برای تجزیه و تحلیل داده ها نرم افزار آماری SPSS مورد استفاده قرار گرفته است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان دهنده نکات ذیل می باشد:

- ۱- میزان آشنایی دانشجویان با کتاب تا قبل از ورود به دانشگاه چندان رضایت بخش نبوده است.
- ۲- دانشجویان گروه همسالان و دوستان خود را افرادی اهل مطالعه ندانسته اند.
- ۳- اساتید و مدرسان دانشگاه در تشویق دانشجویان به مطالعه غیر درسی موفق عمل کرده اند.
- ۴- مهمترین دل مشغولی دانشجویان زن به ترتیب «زندگی موفق» و «ازدواج» و دانشجویان مرد ابتدا «کار» و پس از آن «پیشرفت» می باشد.
- ۵- دانشجویان مطالعه غیر درسی را لذت بخش عنوان کرده اند.
- ۶- بیش از نیمی از جامعه آماری روزانه کمتر از یک ساعت از وقت خود را صرف مطالعه غیر درسی می کنند.
- ۷- آموزش و یادگیری مهمترین انگیزه مطالعه غیر درسی دانشجویان تعیین شده است.
- ۸- گرانی کتاب از جمله عوامل بازدارنده خرید کتاب غیر درسی از سوی دانشجویان است.

^۱ میات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد دورود

بررسی میزان گرایش به مطالعه غیر درسی در بین دانشجویان

۹- مطالعه غیر درسی پس از تماشای تلویزیون، فعالیتهای هنری و همنشینی با دوستان در رتبه چهارم قرار دارد .

کلیدواژه: دانشجویان، کتابخوانی، مطالعه غیر درسی

مقدمه

نتایج مطالعات انجام شده پیرامون سرانه مطالعه در کشور ما حاکی از نادیده گرفته شدن مقوله مطالعه و کتابخوانی در میان اقشار مختلف جامعه دارد که قشر دانشجو نیز از این مقوله مستثنی نیست. مطالعه و کتابخوانی سرچشمه آگاهی است. قدر مسلم اینکه جامعه‌ای می‌تواند ادعای داشتن شهروندانی آگاه و مطلع را داشته باشد که آن شهروندان با مطالعه و کتابخوانی انس و الفت گرفته باشند.

چنین به نظر می‌رسد دانشجویان کشور ما تمایلی به مطالعه کتب غیر درسی از خود نشان نمی‌دهند و در زمان تحصیل صرفاً به فکر مطالعه کتب درسی بوده که یقیناً این معضل ریشه در مراحل قبل از ورود به دانشگاه داشته و این سبب میشود تا دانشجویان از اهمیت مطالعه منابع غیر درسی که قطعاً در زندگی فردی و اجتماعی و همچنین افزایش آگاهی آنان تاثیر دارد غافل بماند.

ریشه‌یابی علل و عوامل موثر در بی رغبتی و کم رغبتی به مقوله مطالعه در میان اقشار مختلف مردم به ویژه دانشجویان اصل مهمی است که باید با سعه صدر و بادقت و توجه هر چه بیشتر مورد ارزیابی قرار گیرد. چنانچه گفته شد آمارها نشان می‌دهد که دانشجویان کشور ما نسبت به گذشته کمتر سراغ مطالعه و کتابخوانی می‌روند و در مدت زمان تحصیل خود بیشتر به مطالب درسی خود اکتفا کرده و شوق و انگیزه چندانی به مطالعه کتب غیر درسی از خود نشان نمی‌دهند که این مسئله سبب می‌شود دانشجو پس از فراغت از تحصیل اندوخته‌ای جز مطالب درسی نداشته باشند که این اندوخته‌ها نیز در صورت عدم بهره‌برداری

به مرور زمان از میان می‌رود و نتیجه‌ای برای فرد و اجتماع به دنبال ندارد. این پژوهش تلاش دارد ضمن بررسی میزان گرایش دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد دورود به مطالعه کتب غیر درسی، عوامل مؤثر بر گرایش یا عدم گرایش آنان را شناسایی نموده و با ارائه راهکارهای عملی، گامی هرچند کوچک در جهت برطرف کردن موانع موجود بر سر راه مطالعه و کتابخوانی دانشجویان کشور بردارد.

بیان مسئله

عدم گرایش به مطالعه و کتابخوانی در کشور ما یک معضل اجتماعی است که به قشر یا طبقه خاص ارتباط ندارد بلکه به نوعی می‌توان گفت این بی‌رغبتی را میتوان در گروه‌های مختلف اجتماعی مشاهده کرد. با این حال انتظاری که در این زمینه از برخی گروه‌های اجتماعی وجود دارد این توقع را ایجاد میکند که چنین گروه‌هایی نسبت به امر مطالعه و کتابخوانی اهتمام و توجه بیشتری داشته باشند. از جمله این گروه‌ها دانشجویان می‌باشند که بنابه موقعیتی که در آن قرار گرفته‌اند و دیدگاه خاصی که سایر افراد جامعه نسبت به آنها دارند، باید نگرش مثبتی به این مسئله داشته باشند.

نتایج حاصل از تحقیقات مبین این واقعیت است که دانشجویان کشور نسبت به مطالعه کتب غیر درسی بی‌رغبت شده‌اند و این در حالی است که مطالعه کتب غیر درسی می‌تواند در رشد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی... بسیار مفید و مؤثر باشد.

هرچند مسائلی از قبیل کمبود وقت، گرانی کتاب، حجم زیاد کتب درسی، وجود سایر تفریحات که معمولاً از سوی دانش‌آموزان و دانشجویان به عنوان موانع اصلی در گرایش به مطالعه و کتابخوانی یاد می‌شود اما باید گفت هیچ یک از این عوامل نمی‌تواند اصلی به شمار آورد و ریشه این معضل را باید در جای دیگر

جستجو نمود.

دانشجو فردی است که باید پس از راه‌یابی به دانشگاه راه را برای رشد و توسعه همه جانبه کشور خود فراهم سازد و این مهم زمانی تحقق می‌یابد که او در این مسیر از آگاهی و درک بالایی در زمینه‌های مختلف به ویژه حوزه تخصصی‌اش دست یابد. افزایش دانش تخصصی و عمومی منوط به مطالعه و تحقیق در سایر منابع اطلاعاتی است که غافل ماندن از آن نه تنها رکورد فکری فرد را به دنبال دارد بلکه او را از همراهی و هماهنگی با تحولات روز محروم می‌سازد.

جهان امروز، جهان تغییر و تحول است و این تغییر و تحول نیز زاینده تولید علم و آگاهی از سوی افراد سایر کشورهاست که در سطحی گسترده همه جهانیان را شامل می‌شود و اصطلاح دهکده جهانی مک لوهان بهترین مصداق بر این مدعاست.

آگاهی از تغییر و تحولات جهانی و تلاش برای همگامی با منوط به مطالعه و تحقیق از سوی آحاد یک جامعه به ویژه تحصیل کردگان است که در این میان نقش آنها به مراتب باید پررنگتر از سایر اقشار جامعه باشد.

مطالعه پیرامون علل گرایش و عدم گرایش به مطالعه کتب غیر درسی در بین جامعه دانشگاهی کشور و دستیابی به راهکارهای مفید و مناسب برای تقویت این گرایش اصل مهمی است که باید از دریچه‌ای تازه بدان نگریست و تلاش همه جانبه‌ای برای از میان بردن موانع موجود صورت گیرد تا از ره‌آورد آن جامعه دانشگاهی با درک و آگاهی هر چه بیشتر نسبت به تحولات جهانی، رسالت واقعی خویش را باز شناسد و در راه رسیدن به اهداف واقعی خود و جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنند گام بردارند.

اهداف تحقیق

بررسی میزان گرایش به مطالعه کتب غیر درسی در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد دورود و ارائه راهکارهای عملی هدف اصلی این پژوهش است که در راستای هدف اهداف جزئی ذیل مد نظر می باشد.

- ۱- تاثیر رفتار مطالعه گرایانه اعضا خانواده به ویژه والدین بر گرایش دانشجویان به مطالعه و کتابخوانی.
- ۲- نقش شغل والدین و تاثیر آن بر رفتار مطالعه گرایانه دانشجویان.
- ۳- تاثیر میزان تحصیلات والدین بر گرایش دانشجویان به مطالعه.
- ۴- شناسایی زمینه های مطالعاتی دانشجویان.
- ۵- بررسی میزان توجه دانشجویان به مطالعه غیر درسی.
- ۶- تعیین میزان زمانی که دانشجویان وقت خود را صرف مطالعه غیر درسی میکنند.
- ۷- تعیین سایر سرگرمیهایی که ممکن است دانشجویان غیر مطالعه غیر درسی بازدارند.
- ۸- تاثیر رفتار مطالعه گرایانه دوستان و نزدیکان بر رفتار مطالعه گرایانه دانشجویان.
- ۹- تعیین عوامل موثر بر عدم رغبت به خرید کتاب غیر درسی.

سوالات تحقیق

دانشجویان تا قبل از ورود به دانشگاه چه میزان با کتاب آشنایی داشته و در چه مقطعی از دوران تحصیلی خود و به چه میزان به مطالعه غیر درسی تشویق می شدند؟

- ۱- گروه همسالان و دوستان دانشجویان به چه میزان اهل مطالعه می باشند؟

بررسی میزان گرایش به مطالعه غیر درسی در بین دانشجویان

۲- اساتید و مدرسان دانشگاه به چه میزان دانشجویان را به مطالعه غیر درسی تشویق می‌کنند؟

۳- مطالعه غیر درسی به چه میزان برای دانشجویان لذت بخش است؟

۴- چه انگیزه‌هایی دانشجویان را به مطالعه غیر درسی وادار و چه انگیزه‌هایی آنها را از مطالعه باز می‌دارد؟

۵- آیا والدین دانشجویان افرادی باسواد و اهل مطالعه می‌باشند و در صورت دارا بودن این ویژگی به مطالعه چه موضوع یا موضوعاتی علاقمندند و در طول شبانه روز چه میزان مطالعه می‌کنند؟

۶- سهم مطالعه غیر درسی دانشجویان از اوقات فراغت به چه میزان است؟

۷- دانشجویان چه رسانه‌هایی را برای مطالعه غیر درسی مورد استفاده قرار می‌دهند؟

۸- مهمترین دل مشغولی زندگی دانشجویان چیست؟

۹- خرید کتاب به چه میزان برای دانشجویان اهمیت داشته و چه عاملی ممکن است باعث عدم خرید کتاب از سوی ایشان شود؟

جامعه آماری تحقیق

جامعه آماری این تحقیق شامل ۲۹۴ نفر دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد دورود است که به صورت تصادفی پرسشنامه در اختیار آنان قرار گرفت. با توجه به اینکه تعیین عوامل مؤثر بر گرایش به تفکیک جنسیت، گروه تحصیلی نیز مد نظر بوده است و از آنجا که تعداد دانشجویان این واحد دانشگاهی از لحاظ جنسیت (زن و مرد) در شرایط نسبتاً یکسانی قرار داشته‌اند لذا ۱۲۶ پرسشنامه در اختیار دانشجویان مرد و ۱۶۴ پرسشنامه در اختیار دانشجویان زن قرار گرفت و در این تقسیم بندی نیز تعداد ۴۲ پرسشنامه به گروه فنی و مهندسی، ۴۲ پرسشنامه به گروه علوم پایه و ۴۲ پرسشنامه به گروه علوم انسانی

اختصاص یافت که این تعداد نیز به مقطع تحصیلی کاردانی و کارشناسی به تفکیک جنسیت تقسیم گردید.

روش تحقیق

روش به کار گرفته شده در این تحقیق از نوع پیمایشی است که با بررسی اطلاعات گردآوری شده میزان گرایش دانشجویان به مطالعه کتب غیر درسی و عوامل موثر بر آن مورد ارزیابی قرار گرفته است.

ابزار و شیوه گردآوری اطلاعات

در این تحقیق جهت گردآوری اطلاعات مورد نیاز از پرسشنامه استفاده شده است که برای انجام این کار پژوهشگر با مراجعه مستقیم، پرسشنامه‌ها را در اختیار دانشجویان قرار داده است.

پرسشنامه شامل دو بخش می باشد

الف: سوالات مربوط به مشخصات فردی از قبیل جنسیت، مقطع تحصیلی، گروه تحصیلی، محل سکونت. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

ب: پرسشنامه مربوط به مطالعه غیر درسی.

در این بخش تعداد ۲۲ سوال به منظور دستیابی به اطلاعات مربوط به سوالات اصلی پژوهش مطرح شده است.

ضرورت و اهمیت تحقیق

دانشجویان هر کشوری بنا به رسالتی که بر دوش دارند سرمایه‌های عظیمی هستند که دانایی و توانایی آنان در عرصه‌های مختلف علمی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی ... می‌تواند راه رشد و تعالی آن جامعه را فراهم سازند.

بررسی میزان گرایش به مطالعه غیر درسی در بین دانشمویان
=====

آگاهی دانشجویان از تحولات جهانی و تلاش برای همگام شدن با چنین تحولاتی آسان نخواهد بود مگر اینکه آنان از راه دستیابی به منابع مختلف اطلاعاتی به این مهم دست یابند.

جامعه دانشگاهی کشور ما باید با در نظر گرفتن این واقعیت، هرگز از قافله علم و دانش جهانی عقب نماند. لازمه این کار گرایش به سمت منابع اطلاعاتی گوناگون است. در شرایطی که جهان امروز بر حول محور اطلاعات می چرخد و جهانیان تمام تلاش خود را برای پیشی گرفتن از سایر ملل در تولید اطلاعات به کار می گیرند غافل ماندن از این چرخه مانعی از ترقی کشور میگردد.

نهادینه کردن مطالعه در بین اقشار مختلف مردم از جمله دانشجویان نیازمند یک فعالیت فرهنگی حساب شده است که در این بین عواملی زنجیر وار به یکدیگر متصلند. محیط خانواده اولین حلقه این زنجیر است که به عقیده روانشناسان پایه و اساس روند تربیتی او را تشکیل می دهد. آگاهی نهاد خانواده در تربیت کودک و نهادینه کردن هنجارهای اجتماعی مثبت در او این زمینه فراهم می کند.

تا فرد در روند تکاملی خود به اهداف عالی دست یابد. گرایش به مطالعه و کتابخوانی در زمره رفتارهای اجتماعی مثبت است که باید از محیط خانواده پی افکنده شود که متأسفانه این مهم از سوی خانواده ها جدی گرفته نمی شود و چنین به نظر می رسد که والدین سایر سرگرمی ها را بر مطالعه و کتابخوانی برای کودکان خود ترجیح می دهند.

حلقه دوم آن زنجیره مدرسه می باشد که از آن به عنوان خانه دوم فرد یاد می شود. در چنین مکانی انتظار می رود که معلمان و مربیان با شناخت استعدادها و تواناییهای دانش آموزان و سوق دادن آنها به سمت سایر منابع اطلاعاتی و خودداری از تاکید بر کتب درسی، راه را برای ارتقاء فکری او فراهم

سازند که از این بابت نیز توجه جدی از سوی متولیان امر تعلیم و تربیت صورت نپذیرفته است.

حلقه سوم دانشگاه و مراکز آموزش عالی است که برای دوره تحصیلی معینی فرد را تحت پوشش دارند. فرد با ورود به دانشگاه عنوان دانشجو را با خود یدک می‌کشد و بدون تردید این عنوان و جایگاهی که فرد در آن قرار می‌گیرد شرایطی را برای او ایجاد می‌کند که او همواره به فکر تولید علم باشد و در این مسیر قدم بردارد. لازمه چنین فرآیندی آن است که تلاش و تکاپوی دانشجو به مطالعه کتب درسی محدود نشود و با آگاهی کامل و شناخت اهداف واقعی به مطالعه و پژوهش در حوزه مورد علاقه خود بپردازد.

ارتباط این سه حلقه یعنی محیط خانواده، مدرسه و دانشگاه می‌تواند موجب شود که راه برای نهادینه شدن فرهنگ مطالعه و کتابخوانی در جامعه نیازمند این ارتباط تنگاتنگ است چرا که کم‌کاری و بی‌توجهی هر یک از این حلقه‌ها سبب می‌شود که دیگر نتواند نقش خود را به شکل مطلوب به انجام رساند. گرایش یا عدم گرایش به مطالعه و کتابخوانی در بین دانشجویان کشور ما نیز قطعاً بی‌ارتباط با حلقه‌های پیش از خود نمی‌باشد که ریشه یابی عوامل موثر بر آن می‌تواند راه را برای ایجاد انگیزه و شوق لازم در آنان هموار سازد که لازمه آن شناخت دقیق موانع موجود و ارائه راه‌های مناسب است که این هدف در قالب این پژوهش گنجانیده شده است.

پیشینه تحقیق در داخل کشور

- ۱- نتایج حاصل از تحقیق انجام شده توسط صدیقه کاتبی (۱۳۵۱) تحت عنوان «بررسی عادت و علاقه دانشجویان به مطالعه» نشان می‌دهد که دانشجویان روزانه به طور متوسط ۲ ساعت به مطالعه آزاد می‌پردازند و در نتیجه به طور متوسط در یک ماه دو جلد کتاب غیر درسی مطالعه می‌کنند. ۲۴ درصد

بررسی میزان گرایش به مطالعه غیر درسی در بین دانشجویان
دانشجویان زن و ۲۰/۸۹ درصد دانشجویان مرد اوقات فراغت خود را به مطالعه درسی و ۲۲ درصد از زنان و ۲۰/۲۶ درصد از مردان اوقات فراغت خود را صرف مطالعه آزاد می‌کنند.

نتایج حاصل از این تحقیق همچنین نشان می‌دهد که ۶۱ درصد از مردان و ۴۷ درصد از زنان اوقات فراغت خود را صرف مطالعه درسی و مطالعه آزاد می‌کنند و این در حالی است که ۳۹ درصد بقیه مردان و ۵۲ درصد بقیه زنان اوقات فراغت خود را صرف تماشای تلویزیون، سینما، گوش دادن به رادیو و پرداختن به کارهای هنری می‌کنند.

از جمله علل عدم عادت به مطالعه که در این تحقیق به آنها اشاره شده است عبارتند از سیستم آموزشی، وضع نامطلوب کتاب، وضع انتشار کتاب، نظارت و ممیزی، نحوه کار و محیط کتابخانه‌های عمومی و فقدان انگیزه اجتماعی برای مطالعه. (صدیق بهزادی، ۱۳۷۹)

۲- علیرضا حسینی پاکوهی (۱۳۷۰) نیز در تحقیق خود تحت عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر میزان مطالعه دانشجویان» به این نتیجه دست یافته است که میزان مطالعه دانشجویان فنی و مهندسی نسبت به دانشجویان علوم اجتماعی بیشتر بوده به گونه‌ای که دانشجویان فنی و مهندسی ۴/۰۸ ساعت و دانشجویان علوم اجتماعی ۳/۳۹ ساعت تعیین شده است.

نتایج حاصل از این تحقیق همچنین بیانگر موارد ذیل می باشد

- ۱- وضعیت روحی - روانی و عاطفی دانشجویان بر میزان مطالعه آنان مؤثر است.
- ۲- میزان خرید کتاب و مطبوعات توسط دانشجویان بر میزان مطالعه آنان تاثیر مثبت دارد.
- ۳- نحوه و چگونگی مطالعه دانشجویان بر میزان مطالعه آنان مؤثر است.

- ۴- دوستان و اطرافیان دانشجو بر میزان مطالعه وی مؤثرند.
- ۵- انگیزه و اهداف دانشجو بر میزان مطالعه او مؤثرند.
- ۶- دیدگاه دانشجو نسبت به رشته تحصیلی خود، در قبل و بعد از ورود به دانشگاه، هرچه بیشتر تقویت شود و یا تثبیت گردد بر میزان مطالعه افزوده می‌شود.
- ۷- میزان تحصیلات مادر می‌تواند بر میزان مطالعه فرزند اثر گذار باشد (حسینی پاکوهی، ۱۳۷۹).
- ۳- نتایج حاصل از تحقیقی که توسط خدیجه مدنی (۱۳۷۵) با عنوان «بررسی میزان علاقه به مطالعه در دوران کودکی و نقش آن بر عادت به مطالعه میان دانشجویان دانشگاه‌های مستتر در تهران» صورت پذیرفت نشان می‌دهد که مطالعه در دوران کودکی در عادت بر مطالعه در بزرگسالی تاثیر می‌گذارد. افرادی که در کودکی چهار ساعت مطالعه داشته‌اند ۷/۲۵ درصد می‌باشند و همین افراد در بزرگسالی ۱۲/۲۵ درصد مطالعه دارند.
- این تحقیق همچنین مبین این است که بیشترین تاثیر را خانواده در تشویق افراد به مطالعه داشته و مربیان، رسانه‌های گروهی و اقوام و خویشان پس از آن قرار دارند.
- ۴- نتایج حاصل از پژوهش غفور امانی تحت عنوان «رابطه مطالعه در دوران کودکی - نوجوانی با مطالعه در دوران بزرگسالی» در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی نشان داده است که حدود ۳۱ درصد از پاسخگویان در روز فقط ۲۰ دقیقه و حدود ۲۴ درصد از آنان در روز تا یکساعت و حدود ۱۰ درصد پاسخگویان در روز بیش از یکساعت مطالعه غیر درسی دارند.
- نتایج این پژوهش همچنین نشان می‌دهد که گران بودن کتاب، ارج نداشتن جامعه به علم و دانش، مشکلات اقتصادی جامعه، عادت نداشتن مردم به مطالعه از دوران کودکی و نوجوانی، نداشتن انگیزه برای مطالعه و مشغله

بررسی میزان گرایش به مطالعه غیر درسی در بین دانشجویان

زیاد از مهمترین عوامل کمبود میزان مطالعه در کشور می‌باشند.

از سوی دیگر نتایج این پژوهش بیانگر این است که بین مطالعه در دوره کودکی و نوجوانی و تداوم مطالعه در دوران بزرگسالی رابطه معناداری وجود دارد و بین مطالعه والدین و میزان مطالعه فرزندان همبستگی مثبت مشاهده گردیده است. همچنین بین متغیرهای برنامه‌های وسایل ارتباط جمعی از قبیل رادیو و تلویزیون، دسترسی به کتابهای مورد نیاز و مورد علاقه، وضعیت اقتصادی خانواده و متغیرهای مطالعه دوران بزرگسالی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. (امانی، ۱۳۷۹).

۵- بر اساس یک نظر سنجی که توسط خانم نازلی شهیدی در بین تعداد ۵۴ نفر از دانشجو صورت گرفته این نتایج حاصل شده است.

۱- حدود ۴۴ درصد از پاسخ دهندگان خود را اهل مطالعه رمان می‌دانستند.

۲- ۸ درصد از دانشجویان کتابهای علمی و ۴ درصد نیز کتابهای دینی و مذهبی مطالعه می‌کردند.

۳- بیشتر دانشجویان تاریخ آخرین مطالعه خود را بیش از یک ماه عنوان کرده‌اند.

یافته‌های پژوهش

۱- دانشجویان تا قبل از ورود به دانشگاه چه میزان با کتاب آشنایی داشته و در چه مقطعی از دوران تحصیلی خود و به چه میزان به مطالعه غیر درسی تشویق می‌شدند؟

گستره پاسخ دهی دانشجویان در رابطه با میزان آشنایی شان با کتاب تا قبل از ورود به دانشگاه پراکنده می‌باشد. با این حال چنانچه داده‌های جدول شماره ۱ نشان می‌دهد دانشجویان اعم از زن و مرد مرد با بالاترین فراوانی یعنی ۳۴

درصد به میزان کم با کتاب آشنایی داشته‌اند و با در نظر گرفتن مجموع میزان بسیار کم رقم عدم آشنایی به $47/6$ درصد می‌رسد و این در حالی است که مجموع فراوانی بسیار زیاد و زیاد $29/9$ درصد است. از آنجا که معمولاً فرد تا قبل از ورود به دبیرستان معمولاً بیشترین وقت خود را در محیط خانواده سپری می‌کند و اساساً بیشترین رفتار را از والدین خود تقلید می‌کند لذا نا آشنایی فرد با کتاب نشان از آن دارد که در محیط خانواده به این موضوع توجه چندانی صورت نمی‌پذیرد که این مسأله بدون شک در مراحل بالاتر نیز بر رفتار مطالعه گرایانه فرد تأثیر منفی می‌گذارد.

در رابطه با میزان تشویق به مطالعه غیر درسی از سوی معلمان تا قبل از ورود به دانشگاه نیز $0/8$ پاسخ دهندگان با انتخاب گزینه کم و بسیار کم و با مجموع 51 درصد تشویق به مطالعه غیر درسی را از سوی معلمان خود منفی دانسته و میزان تشویق در حالت مثبت آن $17/3$ درصد می‌باشد در همین حال و در رابطه با میزان تشویق در مقاطع مختلف تحصیلی نیز با توجه به اینکه معمولاً نهادینه کردن فرهنگ مطالعه و کتابخوانی پس از محیط خانواده باید از محیط مدرسه آغاز شود و سرآغاز این ورود به طور رسمی دبستان می‌باشد انتظار می‌رود که معلمان در این مقطع راه را برای گرایش به مطالعه و کتابخوانی فراهم سازند اما یافته‌های این پژوهش خلاف این گفته را اثبات می‌نماید چرا که تنها $13/3$ درصد از پاسخ دهندگان اعم از زن و مرد در مقطع ابتدایی به مطالعه غیر درسی تشویق می‌شدند که این مسئله نیاز به توجه و دقت بیشتری از سوی مسئولین نظام آموزشی کشور دارد.

جدول ۱ آشنایی با کتاب تا قبل از ورود به دبستان

	مرد		زن		جمع
	کارشناسی	کاردانی	کارشناسی	کاردانی	کل
بسیار زیاد	۷	۵	۹	۱۲	۲۲
درصد	۱۷	۶	۱۰/۷	۱۵/۵	۱۱/۵
زیاد	۶	۱۸	۱۲	۱۷	۵۳
درصد	۱۳/۲	۲۱/۲	۱۵/۵	۲۰/۲	۱۸/۳
تا حدودی	۱۵	۲۲	۱۵	۱۲	۶۶
درصد	۳۵/۷	۲۶	۱۸	۱۶/۷	۲۲/۴
کم	۱۱	۳۱	۲۲	۲۲	۱۰۰
درصد	۲۶	۳۷	۲۰/۳	۲۸/۶	۲۳
بسیار کم	۲	۸	۱۲	۱۶	۳۰
درصد	۷	۹/۵	۱۵/۲	۱۹	۱۳/۶
جمع کل	۲۲	۸۴	۸۴	۸۳	۲۹۳
درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۲- گروه همسالان و دوستان دانشجویان به چه میزان اهل مطالعه می‌باشند؟ یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که پاسخ دهندگان اعم از زن و مرد دوستان خود را چندان اهل مطالعه نمی‌دانند چرا که بر اساس داده‌های جدول شماره ۲، در رابطه با میزان اهل مطالعه بودن دوستان ۴۰/۲ درصد به میزان کم و بسیار کم اهل مطالعه بوده‌اند و تنها ۳۳/۶ درصد دوستان خود را به میزان زیاد و بسیار زیاد مناسب این ویژگی دانسته‌اند. از آنجا که معمولاً گروه دوستان و همسالان بر رفتار فرد تأثیر گذار می‌باشد لذا داشتن دوستانی که به مطالعه گرایش داشته باشند قطعاً می‌تواند بر رفتار مطالعه گرایانه فرد تأثیر مثبت داشته باشد.

جدول شماره ۲. اهل مطالعه بودن دوستان

	مرد		زن		جمع کل
	کارشناسی	کاردانی	کارشناسی	کاردانی	
بسیار زیاد	۲	۱۲	۱۹	۱۲	۲۹
درصد	۹/۵	۱۶/۶	۲۲/۶	۱۲/۲	۱۶/۶
زیاد	۹	۱۱	۱۲	۱۷	۵۰
درصد	۲۱/۲	۱۲/۲	۱۵/۵	۲۰/۲	۱۷
تا حدودی	۱۷	۲۲	۲۲	۱۲	۷۷
درصد	۲۰/۵	۲۶/۲	۲۸/۶	۱۶/۷	۲۶/۲
کم	۵	۱۶	۸	۲۷	۵۶
درصد	۱۲	۱۹	۹/۵	۲۲/۱	۱۹
بسیار کم	۷	۲۱	۲۰	۱۲	۶۲
درصد	۱۶/۶	۲۵	۲۳/۸	۱۶/۷	۲۱/۲
جمع کل	۲۲	۸۲	۸۲	۸۲	۲۹۲
درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۳- اساتید و مدرسان دانشگاه به چه میزان دانشجویان را به مطالعه غیر درسی تشویق می‌کنند؟

یافته‌های این تحقیق حاکی از آن است که اساتید و مدرسان دانشگاهی در خصوص تشویق دانشجویان به مطالعه کتب غیر درسی مثبت عمل کرده‌اند. چنانچه داده‌های جدول شماره ۳ نیز نشان می‌دهد گزینه «زیاد» با فراوانی ۲۸/۶ درصد نشان از توجه اساتید و مدرسان به تشویق دانشجویان به مطالعه غیر درسی است. چنانچه به این آمار درصد گزینه بسیار زیاد نیز اضافه گردد رقم ۴۶ درصد حاصل می‌گردد که در مقابل آمار ۲۷/۲ درصد که دال بر عدم تشویق دانشجویان از سوی اساتید و مدرسان که مطالعه غیر درسی است از اهمیت خاصی برخوردار است.

جدول شماره ۳. تشویق به مطالعه درسی از سوی اساتید و مدرسان دانشگاه

	مرد		زن		جمع کل
	کارشناسی	کاردانی	کارشناسی	کاردانی	
بسیار زیاد	۵	۱۷	۱۵	۱۳	۵۱
درصد	۱۲	۲۰/۲	۱۷/۸	۱۶/۷	۱۷/۳
زیاد	۲۱	۱۳	۲۳	۲۶	۸۳
درصد	۵۰	۱۶/۷	۲۷/۳	۳۱	۲۸/۶
تا حدودی	۱۱	۲۲	۲۷	۱۹	۷۹
درصد	۲۶/۲	۲۶/۲	۳۲/۱	۲۲/۶	۲۶/۹
کم	۳	۱۹	۱۷	۱۴	۵۳
درصد	۷/۱	۲۲/۶	۲۰/۲	۱۶/۷	۱۸
بسیار کم	۲	۱۲	۲	۱۱	۲۷
درصد	۴/۷	۱۳/۳	۲/۴	۱۳	۹/۲
جمع کل	۲۲	۸۳	۸۳	۸۳	۲۹۲
درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۴- مهمترین دل مشغولی دانشجویان چیست؟

گستره پاسخ دهندگان به این سوال مانع از آن است که بر یک عامل تأکید شود. بر اساس داده‌های جدول شماره ۴ مهمترین دل مشغولی زندگی پاسخ دهندگان زن زندگی موفق با ۲۸/۵ درصد و پس از آن ازدواج با ۲۶/۲ درصد می‌باشد در همین حال پاسخ دهندگان مرد با ۲۳ درصد مهمترین دل مشغولی زندگی خود را کار و پس از آن با ۲۱/۱ درصد پیشرفت را عنوان کرده اند.

در حالت کلی پاسخ دهندگان اعم از مرد و زن ابتدا زندگی موفق (۲۱/۱ درصد)، کار (۲۱/۱ درصد) و سپس ازدواج (۲۰/۸ درصد را مهمترین دل مشغولی زندگی خود عنوان کرده اند.

جدول شماره ۴. مهم‌ترین دل مشغولی دانشجویان

	مرد		زن		جمع کل
	کارشناسی	کاردانی	کارشناسی	کاردانی	
پول	۷۰	۱۱	۵	۷	۳۰
درصد	۱۶/۷	۱۲	۶	۸/۲	۱۰/۲
کار	۱۲	۱۷	۲۱	۱۲	۶۲
درصد	۲۸/۵	۲۰/۲	۲۵	۱۳/۳	۲۱/۱
ازدواج	۲	۱۳	۲۱	۲۲	۶۱
درصد	۹/۵	۱۵/۵	۲۵	۲۷/۳	۲۰/۸
پیشرفت	۸	۱۹	۹	۱۳	۳۹
درصد	۱۹/۱	۲۲/۶	۱۰/۷	۱۵/۳	۱۶/۷
زندگی موفق	۵	۱۳	۲۳	۲۵	۶۷
درصد	۱۱/۹	۱۶/۷	۲۷/۳	۳۰	۲۲/۷
آینده	۶	۱۰	۵	۳	۲۵
درصد	۱۲/۳	۱۲	۶	۳/۷	۸/۵
جمع کل	۳۲	۸۲	۸۲	۸۲	۲۹۴
درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۵- مطالعه غیر درسی به چه میزان برای دانشجویان لذت بخش است؟ یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که دانشجویان به شکل مطلوبی مطالعه غیر درسی را لذت بخش می‌دانند. چنانچه در جدول شماره ۵ نیز مشاهده می‌شود ۴۶ درصد از پاسخ دهندگان اعم از زن و مرد به میزان بسیار زیاد مطالعه غیر درسی را لذت بخش دانسته که اگر گزینه بسیار زیاد را نیز که دارای فراوانی ۲۶/۲ درصد می‌باشد به این رقم اضافه نمایم رقم ۷۲/۸ درصد حاصل می‌شود که نشان از نگرش مثبت دانشجویان به لذت بخش بودن مطالعه غیر درسی دارد. از سوی دیگر در مجموع گزینه‌های کم و بسیار کم فقط ۶/۸ درصد مطالعه غیر درسی را چندان لذت بخش نمی‌دانند که در مقابل ۷۲/۸ درصد رقم بالایی نیست.

بررسی میزان گرایش به مطالعه غیر درسی در بین دانشجویان
 چنانچه به داده‌های جدول شماره ۶ مراجعه شود مشاهده می‌کنیم که ۲۲۶ نفر یعنی ۷۶/۸ درصد از پاسخ دهندگان اعم از زن و مرد خود را اهل مطالعه غیر درسی دانسته اند که این نتایج نمی‌تواند بایکدیگر بی ارتباط باشد.

جدول شماره ۵. لذت بخش بودن مطالعه غیر درسی

	مرد		زن		جمع کل
	کارشناسی	کاردانی	کارشناسی	کاردانی	
بسیار زیاد	۱۹	۲۳	۲۱	۱۳	۷۷
درصد	۳۵/۲	۲۸/۵	۲۵	۱۵/۵	۲۶/۲
زیاد	۱۷	۲۸	۳۹	۳۳	۱۳۷
درصد	۳۰/۳	۳۵/۲	۳۶/۳	۵۱/۲	۳۶/۶
تا حدودی	۳	۱۷	۱۵	۲۵	۶۰
درصد	۷/۱	۲۰/۲	۱۷/۹	۲۹/۷	۲۰/۳
کم	۲	۲	۳	۱	۹
درصد	۳/۷	۲/۳	۳/۷	۱/۲	۳/۱
بسیار کم	۱	۳	۵	۲	۱۱
درصد	۲/۳	۳/۶	۶	۲/۳	۳/۷
جمع کل	۳۲	۸۲	۸۳	۸۳	۲۹۳
درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۶- آیا دانشجویان اهل مطالعه غیر درسی می‌باشند؟ چه میزان از وقت خود را صرف مطالعه غیر درسی اختصاص می‌دهند و گرایش مطالعاتی آن چیست؟ در طول یک ماه چند جلد کتاب غیر درسی مطالعه می‌کند؟

یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که ۷۶/۸ درصد (جدول شماره ۶) از دانشجویان اعم از زن و مرد خود را اهل مطالعه دانسته‌اند که در این میان دانشجویان کاردانی زن با ۲۴/۱ درصد بیشترین فراوانی را به خود اختصاص

داده‌اند. در حالیکه درصد اهل مطالعه بودن دانشجویان امیدوار کننده است اما میزان مطالعه غیر درسی آنان در طول شبانه روز چندان مطلوب نمی‌باشد.

یافته‌های تحقیق همچنین بیانگر آن است که ۵۱/۷ درصد دانشجویان (بیش از نیمی از جامعه آماری تحقیق) روزانه کمتر از یک ساعت از وقت خود را صرف مطالعه غیر درسی می‌کنند و این در حالی است که برای سایر گزینه‌ها یعنی مطالعه بیش از یک ساعت آمار چندان امیدوار کننده نیست.

در رابطه با گرایش مطالعاتی دانشجویان نیز نتایج تحقیق نشان می‌دهد که کتابهای ادبی، هنری و ورزشی بیشتر درصد فراوانی را در بین دانشجویان اعم از زن و مرد به خود اختصاص داده‌اند که در این بین دانشجویان کارشناسی زن به مراتب سهمی بیشتر از دیگران دارند و در همین حال کتابهای تاریخی، جغرافیایی و سرگذشتنامه‌ها ۱۰/۲ درصد کمترین گرایش را داشته‌اند.

یافته‌های این تحقیق همچنین مبین این است که ۴۷/۶ درصد از دانشجویان در طول یک ماه حداقل یک جلد کتاب غیر درسی مطالعه می‌کنند و درصد بسیار کمی در طول یک ماه بیش از ۲ جلد کتاب غیر درسی مطالعه می‌نمایند.

در خصوص رسانه مورد استفاده برای مطالعه، روزنامه با ۳۵/۷ درصد در بین دانشجویان اعم از زن و مرد بیشترین استفاده را دارد و کتاب با ۲۵/۸ درصد بیش از روزنامه و مجله در رتبه سوم جای دارد.

در زمینه آخرین باری که دانشجویان کتاب غیر درسی مطالعه کرده‌اند هم ۳۴/۴ درصد از پاسخ دهندگان اعم از زن و مرد بیشترین استفاده را دارد و کتاب با ۲۵/۸ درصد بیش از روزنامه و مجله در رتبه سوم جای دارد.

در زمینه آخرین باری که دانشجویان کتاب غیر درسی مطالعه کرده‌اند هم ۳۴/۴ درصد از پاسخ دهندگان اعم از زن و مرد در مدت زمان کمتر از یک ماه

حداقل یک جلد کتاب غیر درسی مطالعه کرده‌اند و سایر پاسخ دهندگان یعنی ۷۶/۶ درصد بیش از این زمان بوده است که برای جامعه دانشجویی که باید

بررسی میزان گرایش به مطالعه غیر درسی در بین دانشجویان

همواره در طلب علم و دانش باشند و از این طریق بر معلومات عمومی و تخصصی خود بیافزایند آمار چندان رضایت بخشی نمی‌باشد.

جدول شماره ۶. اهل مطالعه غیر درسی بودن دانشجویان

	مرد		زن		جمع کل
	کارشناسی	کاردانی	کارشناسی	کاردانی	
بلی	۲۹	۶۸	۷۱	۵۸	۲۲۶
درصد	۶۹	۸۱		۶۹	۷۶/۸
خیر	۱۳	۱۶		۲۶	۶۸
درصد	۳۱	۱۹	۱۳	۳۱	۲۳
جمع کل	۲۲	۸۴	۸۴	۸۴	۲۹۴
درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۷- چه انگیزه‌هایی دانشجویان را به مطالعه غیر درسی وادار و چه انگیزه‌هایی آنها را از مطالعه باز می‌دارد؟

در رابطه با انگیزه پاسخ دهندگان برای مطالعه غیر درسی چنانچه داده‌های جدول شماره ۷ نیز نشان می‌دهد بالاترین درصد فراوانی (۴۴/۵) به آموزش و یادگیری اختصاص یافته و پس از آن افزایش معلومات عمومی با ۳۷/۷ درصد در رتبه دوم جای دارد.

در خصوص عوامل بازدارنده نیز پاسخ دهندگان اعم از زن و مرد با درصد فراوانی نزدیک به هم یعنی ۲۳/۸ و ۲۳/۱ به ترتیب دوستان و گرانی کتاب را مهمترین عامل باز دارنده برای مطالعه غیر درسی عنوان کرده‌اند. نکته قابل توجه اینکه گزینه‌های «نبود کتابخانه مناسب» و «نداشتن جای مطالعه» که معمولاً از مشکلات جامعه کتابخوان کشور می‌باشد کمترین درصد را دارا می‌باشد.

پایه‌های تربیتی

جدول شماره ۷. مهمترین انگیزه مطالعه غیر درسی

	مرد		زن		جمع کل
	کارشناسی	کاردانی	کارشناسی	کاردانی	
آموزش و یادگیری	۱۹	۳۵	۴۱	۳۶	۱۳۱
درصد	۴۵/۲	۴۱/۶	۴۸/۹	۴۲/۹	۴۴/۵
افزایش معلومات عمومی	۱۷	۳۷	۲۸	۲۹	۱۱۱
درصد	۴۰/۵	۴۴	۳۳/۳	۲۴/۵	۳۷/۷
لذت و تفریح	۵	۹	۱۴	۱۵	۴۳
درصد	۱۲	۱۰/۷	۱۶/۶	۱۷/۸	۱۴/۶
فخر فروشی	۱	۳	۱	۴	۹
درصد	۲/۳	۳/۶	۱/۲	۴/۸	۳/۲
جمع کل	۴۲	۸۴	۸۴	۸۴	۲۹۴
درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۸- خرید کتاب به چه میزان برای دانشجویان اهمیت داشته و چه عاملی ممکن است باعث عدم خرید کتاب از سوی ایشان گردد؟

بر اساس یافته‌های پژوهش فقط ۲۰ درصد پاسخ دهندگان کمتر از دو ماه برای خرید کتاب غیر درسی پول هزینه کرده‌اند و این در حالی است که بیش از ۸۰ درصد دیگر از پاسخ دهندگان گزینه‌های دو تا سه ماه، سه تا چهار ماه و بیش از چهار ماه را انتخاب کرده‌اند که چندان مطلوب نمی‌باشد. چنین به نظر می‌رسد که عوامل متعددی سبب می‌شود که خرید کتاب غیر درسی نیز در سبب هزینه دانشجویان جای نداشته باشد که نیاز است در این باره چاره‌ای اندیشه شود تا دانشجویان با میل و رغبت به خرید کتب غیر درسی گرایش پیدا کنند.

در رابطه با عوامل موثر بر عدم خرید کتاب بر اساس داده‌های جدول شماره ۸ پاسخ دهندگان اعم از زن و مرد با بالاترین درصد فراوانی ۴۷/۳ درصد قیمت بالای کتاب و به عبارت بهتر گرانی کتاب را مهمترین عامل بازدارنده خرید کتاب غیر درسی می‌دانند و این در حالی است که در حالی تقریباً یکسان یعنی ۴۷

بررسی میزان گرایش به مطالعه غیر درسی در بین دانشجویان

درصد نیز عدم تمایل به خرید را در این خصوص موثر می‌دانند. گلایه از قیمت بالای کتاب همواره یکی از دغدغه‌های جامعه فرهنگی کشور به ویژه جامعه کتابخوان بوده که معمولاً در مقالات نشریات و روزنامه‌های کشور و همچنین سخنان مسولین فرهنگی کشور فراوان بدان پرداخته می‌شود که متأسفانه تا کنون نتیجه‌ای منطقی برای حل این مشکل حاصل نشده است.

جدول شماره ۸. عوامل بازدارنده کتب غیر درسی

	مرد		زن		جمع کل
	کارشناسی	کاردانی	کارشناسی	کاردانی	
قیمت بالای کتاب	۲۷	۲۱	۲۸	۲۳	۱۲۹
درصد	۶۴/۳	۳۶/۹	۵۴/۲	۵۲	۴۷/۳
عدم تمایل به خرید	۳	۱۸	۱۴	۱۲	۳۷
درصد	۷/۱	۲۱/۳	۱۶/۷	۱۴/۲	۱۶
امکان دسترسی به کتاب از طریق کتابخانه	۳	۲۲	۱۷	۱۹	۶۲
درصد	۹/۵	۲۶/۲	۲۰/۲	۲۲/۶	۲۱/۱
امکان دسترسی به کتاب از طریق دوستان و آشنایان	۱	۳	۷	۵	۱۷
درصد	۲/۳	۳/۸	۸/۳	۵/۹	۵/۸
جمع کل	۳۲	۸۴	۸۳	۸۳	۲۹۲
درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۹- آیا والدین دانشجویان افرادی باسواد و اهل مطالعه می‌باشند و در صورت دارا بودن این ویژگی به مطالعه چه موضوع یا موضوعاتی علاقمندند و در طول شبانه روز چه میزان مطالعه می‌کنند؟
نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که تحصیلات والدین (پدر) پاسخ دهندگان ۴۱/۱ درصد (مادر) ۵۸/۹ درصد پایین تر از دیپلم می‌باشد و این در حالی است که تحصیلات عالی برای والدین (پدر) ۲۱/۸ درصد و والدین (مادر) مادران ۹/۴ درصد می‌باشد.

چنانچه نتایج تحقیقات انجام شده و همچنین نظریات کارشناسان و صاحب‌نظران نشان می‌دهد میزان تحصیلات والدین از جمله عوامل اثر گذار بر رفتار مطالعه گرایانه فرزندان می‌باشد به همین دلیل انتظار می‌رود به هر اندازه که میزان تحصیلات والدین بیشتر باشد به همان اندازه مشوق فرزندان خود در گرایش به مطالعه غیر درسی گردند چرا که والدین تحصیل کرده معمولاً افرادی هستند که کم و بیش انواع رسانه‌های اطلاعاتی آشنا بوده و بنا به دلائل مختلف آنها را مورد استفاده قرار می‌دهند. از سوی دیگر والدینی که دارای تحصیلات پایین‌تر از دیپلم می‌باشند قاعده‌تاً از چنین ویژگی برخوردار نخواهند بود و این مساله می‌تواند اثرات منفی بر رفتار مطالعه گرایانه فرزندان داشته باشد.

در مورد اهل مطالعه بودن والدین (پدر) نیز پاسخ دهندگان اعم از زن و مرد به میزان ۶۳ درصد آنها را اهل مطالعه می‌دانند در حالی که این میزان برای والدین (مادر) به ۴۱ درصد کاهش یافته است که مقایسه آن با میزان تحصیلات آنان یعنی ۵۸/۹ درصد پایتر از دیپلم نمی‌تواند بدون ارتباط باشد. در مورد گرایش مطالعاتی والدین (پدر) نیز بیشترین فراوانی با ۲۴ درصد به کتابهای تاریخی، جغرافیایی و سرگذشتنامه‌ها و کمترین فراوانی به کتابهای فلسفی و روانشناسی اختصاص یافته است این در حالی است که گرایش مطالعاتی مادران بر اساس جدول شماره ۱۲ در بالاترین میزان با ۵۱ درصد به کتابهای دینی و مذهبی و در کمترین میزان با ۷ درصد به طور مشترک به کتابهای فلسفی و روان‌شناسی و کتاب‌های تاریخی- جغرافیایی و سرگذشتنامه‌ها اختصاص یافته است. در یک جمع بندی کلی والدین پاسخ دهندگان با ۴۰/۴ بیشترین گرایش مطالعاتی را به سمت کتابهای دینی و مذهبی و در همین حال کمترین گرایش مطالعاتی نیز به سمت کتابهای فلسفی و روانشناسی با ۱۱/۹ درصد است.

۱۰- سهم مطالعه در مطالعه غیر درسی دانشجویان از اوقات فراغت به چه میزان است؟

بررسی میزان گرایش به مطالعه غیر درسی در بین دانشمویان
نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که پاسخ دهندگان اعم از زن و مرد با ۲۲/۱ درصد تماشای تلویزیون را مهمترین راه گذران اوقات فراغت خود می‌دانند که در این میان سهم پاسخ دهندگان زن به مراتب بیش از مردان است. پس از تماشای تلویزیون، فعالیتهای هنری و همنشینی با دوستان دارای بالاترین فراوانی هستند و این در حالی است که مطالعه غیر درسی در میان ۱۰ گزینه ارائه شده رتبه چهارم را به خود اختصاص داده است. چنانچه قبلاً اشاره گردید از جامعه دانشجویی کشور به سبب موقعیتی که در آن قرار گرفته‌اند و همچنین به دلیل نیاز فراوان جامعه دانشجویی به آگاهی از اندیشه و تجارب مکتوب انتظار می‌رود که توجه و عنایت ویژه‌ای به مطالعه غیر درسی داشته باشند که متأسفانه نتایج حاصل از این تحقیق نشان از عدم توجه خاص به این مسئله و پیشی گرفتن سایر راههای گذران اوقات فراغت بر مطالعه غیر درسی است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول شماره ۹. اوقات فراغت شما چگونه می‌گذرد (اولین انتخاب)

	مرد		زن		جمع کل
	کارشناسی	کاردانی	کارشناسی	کاردانی	
تماشای تلویزیون	۸	۱۷	۲۴	۱۹	۶۸
درصد	۱۹/۱	۲۰/۲	۲۸/۵	۲۲/۶	۲۳/۱
گوش دادن به رادیو	۳	۵	۱	-	۹
درصد	۷/۱	۶	۱/۲	-	۳
گوش دادن به موسیقی	۲	۹	۸	۶	۲۷
درصد	۹/۵	۱۰/۷	۹/۵	۷/۲	۹/۱
کار با رایانه و اینترنت	۵	۸	۶	۱۰	۲۹
درصد	۱۲	۹/۵	۷/۱	۱۲	۹/۸
مطالعه غیر درسی	۳	۹	۱۳	۸	۳۳
درصد	۹/۵	۱۰/۷	۱۵/۵	۹/۵	۱۱/۵
ورزش	۳	۱۳	۵	۶	۲۹
درصد	۹/۵	۱۶/۶	۶	۷/۲	۹/۸
فعالیت هنری	۳	۹	۱۵	۱۸	۴۵
درصد	۷/۱	۱۰/۷	۱۷/۹	۲۱/۳	۱۵/۲
رفتن به اماکن زیارتی	۱	۲	۲	۲	۷
درصد	۲/۳	۲/۳	۲/۳	۲/۳	۲/۳
رفتن به مراسم مذهبی	۱	۱	۱	۲	۵
درصد	۲/۳	۱/۲	۱/۲	۲/۳	۱/۷
همنشینی با دوستان	۹	۱۰	۹	۱۳	۴۱
درصد	۲۱/۳	۱۲	۱۰/۷	۱۵/۵	۱۳/۹
جمع کل	۳۲	۸۲	۸۳	۸۳	۲۹۴
درصد	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

روابط همبستگی بین متغیرها

برای تعیین روابط بین متغیرهای پژوهش از آزمون اسپیرمن استفاده شده است که این روابط حاصل گردید:

- ۱- بین جنسیت و میزان مطالعه در طول یک ماه رابطه معناداری به مقدار (۰/۶۷۱) در سطح ۰/۱ وجود دارد
- ۲- بین مقطع تحصیلی و لذت بخش بودن مطالعه غیر درسی نیز به مقدار (۰/۷۱۱) در سطح ۰/۵ رابطه معناداری مشاهده گردید.

- بررسی میزان گرایش به مطالعه غیر درسی در بین دانشجویان
 ۲- بین مقطع تحصیلی و انگیزه مطالعه غیر درسی به مقدار ۱۱۲/ در سطح ۵ رابطه معناداری وجود دارد.
 ۴- بین مقطع تحصیلی و آخرین تاریخ مطالعه غیر درسی توسط دانشجویان به مقدار ۲۲۶/ درصد در سطح ۰۱/ ارتباط معناداری مشاهده گردید.
 ۵- بین عوامل بازدارنده مطالعه غیر درسی و عدم گرایش به مطالعه غیر درسی به مقدار ۱۶۰/ درصد در سطح ۰۱/ رابطه معکوس وجود دارد
 در مورد سایر متغیرها از جمله رابطه میزات تحصیلات والدین و میزان مطالعه، اوقات فراغت و میزان مطالعه، گروه دوستان و میزان مطالعه رابطه معناداری حاصل نگردید.

پیشنهادهات

- با توجه به یافته‌های تحقیق به منظور افزایش انگیزه و ایجاد علاقه به مطالعه غیر درسی در این دانشجویان راهکارهای ذیل پیشنهاد گردید.
- ۱- به منظور آشنایی بیشتر دانشجویان با منابع غیر درسی و ایجاد شوق و ذوق به مطالعه در اولین سال تحصیلی در تمامی رشته‌های دانشگاهی درس آشنایی با کتابخانه لحاظ گردد.
 - ۲- از سوی نظام آموزشی کشور برنامه مدون تنظیم و به مرحله اجرا گذاشته شود تا افراد قبل از ورود به دانشگاه به اهمیت مطالعه و کتابخوانی و نقش موثر آن در پویایی شخصیت و اجتماعی شدن آنان آگاهی یابند
 - ۳- فرهنگ مطالعه و کتابخوانی در جامعه نهادینه نخواهد شد مگر آنکه بستر مناسب آن از محیط خانواده فراهم گردد. برای رسیدن به این مقصود باید برنامه مدون تدارک دیده شود تا کتاب در سبد هزینه خانواده‌ها تعریف شود و خانواده‌ها به نوعی وادار شوند تا کتاب را به عنوان یک نیاز اساسی وارد زندگی خود نمایند.

۴- دروس دانشگاهی و نحوه تدریس و مدرسان به گونه‌ای باشد که دانشجویان آگاهانه به سمت کتابخانه‌ها کشیده شوند و مباحث درسی خود را از طریق مطالعه غیر درسی تکمیل کنند.

۵- در کتابخانه‌های دانشگاهی علاوه بر کتاب سایر منابع اطلاعاتی از جمله مجله، نشریه، پایگاه‌های اطلاعاتی، امکانات دیداری و شنیداری و ... به صورت متنوع فراهم گردد تا دانشجویان با سلیقه‌های متفاوت امکان بهره‌گیری از رسانه‌های مورد علاقه خود را داشته باشند.

۶- فعالیتهای مختلف کلاسی در یک برنامه‌ریزی مدون از سوی اساتید و مدرسان دانشگاهی به سمت مطالعه غیر درسی هدایت شود.

۷- گرانی کتاب از جمله مشکلاتی است که همواره جامعه کتابخوان کشور از آن گلایه داشته و این مسئله در میان دانشجویان نیز ریشه دوانده که عدم گرایش خود به کتاب را گران بودن آن مرتبط سازند برای مقابله با چنین پدیده‌ای لازم است تا در کشور سیاستی اتخاذ شود که جامعه دانشگاهی کشور بتوانند با هزینه کمتر کتابهای مورد علاقه خود را تهیه نمایند برای این کار می‌توان با هماهنگی لازم بین دانشگاهها و مراکز عالی، سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی، فرهنگ و ارشاد اسلامی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی برنامه‌ای تدوین نمود که دانشجویان کشور بتوانند با تخفیف لازم کتاب مورد نیاز خود را تهیه کنند.

۸- تردیدی نیست که کتابداران انواع کتابخانه‌ها تاثیر به‌سزایی در ایجاد و افزایش علاقه و انگیزه افراد در گرایش به مطالعه غیر درسی دارند. لذا پیشنهاد می‌شود برای انتخاب کتابداران کتابخانه‌ها به ویژه کتابخانه‌های دانشگاهی که به نوعی با قشر تحصیل کرده جامعه سر و کار دارند دقت بیشتری شود و کتابدارانی مورد استفاده قرار گیرند که دارای مدرک کتابداری باشند.

منابع و مآخذ

- ۱- امانی، غفور (۱۳۷۹). رابطه مطالعه در دوران کودکی - نوجوانی با مطالعه در دوران بزرگسالی. نشریه کتابداری. دفتر ۲۴.
- ۲- حسینی پاکوهی، علی رضا (۱۳۷۲). بررسی عوامل موثر بر میزان مطالعه دانشجویان تهران. دانشگاه آزاد اسلامی.
- ۳- شهیدی، نازلی. یک نگاه به دانشجویها. نشریه چیستا، شماره ۲۰۰.
- ۴- صدیق بهزادی، ماندانا (۱۳۷۹). چکیده نامه پایان نامه‌های کتابداری. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.

